

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Onderhoud Stedelijk Water

Hoe wij stedelijk water overnemen

Auteur

D.J. Marsman

Registratienummer

15.47391

Datum

24 september 2015

Versie

2.0

Status

Definitief

Afdeling

Watersystemen

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Onderhoud Stedelijk Water
Hoe wij stedelijk water overnemen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer	4
2	Waar komen we vandaan	5
3	Beleidslijn	6
3.1	Wettelijke kader	6
3.2	Uitgangspunten voor overname	6
3.3	Welk water komt voor overname in aanmerking	6
3.4	Wat nemen we over	7
3.5	Wat nemen we niet over	8
3.6	Voorwaarden voor overname	8
3.7	Proces van overname	9
4	Financiën	11
4.1	Toename maaikosten	11
4.2	Toename baggerkosten	12
4.3	Toename totale onderhoudskosten	12
4.4	Beschouwing toename kosten en wijze van onderhoud	12
5	Bijlagen	13
5.1	Bijlage 1 Beheer, onderhoud en feitelijk onderhoud	13
5.2	Bijlage 2 Onderhoudsbepalingen Keur	14
5.3	Bijlage 3 Toename areaal	15
5.4	Bijlage 4 Toename maaikosten	16
5.5	Bijlage 5 Toename baggerkosten	17
5.6	Bijlage 6 Toename totaal kosten onderhoud	18
5.7	Bijlage 7 Stand van zaken 'Overname stedelijk water'	19

1 Inleiding

Het onderhoud van het oppervlaktewater in stedelijke gebieden van ons beheersgebied is versnipperd. Het wordt uitgevoerd door verschillende overheden, bedrijven en particulieren. Wel is in de loop der jaren meer eenduidigheid en helderheid in het onderhoud gekomen. Dat is een gevolg van de uitvoering van het beleidsvoornemen overname onderhoud stedelijk water en de lijn die we de afgelopen jaren hierin hebben gekozen. In deze beleidsnotitie beschrijven we deze lijn om zo de koers voor het onderhoud van oppervlaktewater in stedelijke gebieden voor de komende jaren bestuurlijk te borgen.

Inmiddels is de afgelopen jaren het onderhoud van stedelijk water in tien gemeenten overgenomen (538 ha) en met één gemeente is de overdrachtsdatum bepaald (49 ha). In 2014 waren we met drie gemeenten in gesprek (273 ha) en met drie gemeenten is een intentieovereenkomst gesloten (48 ha). De komende jaren gaan we met vijftien gemeenten afspraken maken (497 ha).

De ervaringen van de overnametrajecten hebben geleid tot een pragmatische koers voor het overnamebeleid. Deze koers staat in deze beleidsnotitie beschreven.

1.1 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het geschiedenis. Hoe het onderhoud in het stedelijk gebied plaatsvindt en welk deel het hoogheemraadschap daarin doet en overneemt staan in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 gaat over de financiële consequenties.

2 Waar komen we vandaan

Sinds de invoering van de Waterschapswet 1991 is er in Nederland één overheid aangewezen die het regionale watersysteem beheert en dat is het waterschap. Stedelijke gebieden, die voorheen nog niet binnen het beheersgebied van een waterschap vielen, zijn vanaf toen bij de waterschappen ondergebracht. Daarmee is het waterschap *beheerder* geworden van al het stedelijk oppervlaktewater. Dat betekent niet dat op dat moment ook het *onderhoud* is overgegaan naar het waterschap¹. De onderhoudsverdeling bleef zoals die was: versnipperd. Vaak onderhield het waterschap het (primaire) hoofdwatersysteem en de gemeenten en aanliggende eigenaren het secundaire en tertiaire systeem.

In 1995 kreeg met de belastingwijziging van de Waterschapswet de belastingcategorie 'ingezetenen' stemrecht. Zo kregen de inwoners van het stedelijke gebied meer zeggenschap over het waterbeheer. Deze verandering van het bestel was mede aanleiding om de versnippering van het onderhoud op te lossen en zo ook de aanwezigheid van het waterschap in het stedelijk gebied meer vorm te geven.

In vervolg op de wijziging van de Waterschapswet ging een aantal rechtsvoorgangers van het hoogheemraadschap met gemeenten in gesprek over de overname van het onderhoud van stedelijk water. De wijze van onderhoud in het landelijk gebied vormde de leidraad voor de gesprekken. De Vierde Nota Waterhuishouding (1998) gaf met integraal waterbeheer de inhoudelijke richting en voedingsbodem voor 'totaal waterbeheer' en daarmee voor de koers om naast het onderhoud van het hoofdwatersysteem ook het onderhoud van het secundaire en tertiaire systeem in het stedelijk gebied over te nemen. Beleidsmatig is dat vastgelegd in het Waterbeheersplan voor de waterschappen in Hollands Noorderkwartier 2000-2004 (WBP2) en in de gezamenlijk met gemeenten opgestelde 'uitgangspuntennotitie Waterbodems' (2004).

In 2005 heeft het hoogheemraadschap een kader voor de overname van het beheer van stedelijk water vastgesteld (05.12215). Deze beleidsnotitie vervangt dit kader en ook de in 2008 vastgestelde Handleiding overname stedelijk water (08.21960).

¹ Bijlage 1 legt de verschillen tussen beheer en onderhoud uit.

3 Beleidslijn

3.1 Wettelijke kader

Het wettelijk kader voor de onderhoudsverplichtingen van onze wateren wordt gevormd door de Keur Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2009 (09.26903) en de Legger Wateren 2014 (14.39139). Een legger is een openbaar register van de beheerder, waarin onderhoudsplicht en de gewenste of vereiste (onderhouds)toestand van wateren, waterkeringen en andere waterhuishoudkundige werken en voorzieningen staan aangegeven.

De onderhoudsbepalingen in de Keur (zie bijlage 2) zijn gericht op het realiseren van de doelstellingen van de Waterwet en gericht op de bescherming van (het functioneren van) het regionale watersysteem. Het hoogheemraadschap onderhoudt het watersysteem op een wijze en met een frequentie die is gericht op het veiligstellen van de maatgevende wateraan- en -afvoer en de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem.

3.2 Uitgangspunten voor overname

Een waterschap en een gemeente kijken niet met dezelfde bril naar het water. Het hoogheemraadschap kijkt met de bril van de functionele overheid. Bepalend voor het waterschap is zijn taak (of functie); deze taak ligt zoals onder 3.1 beschreven uitsluitend op het gebied van de waterstaatszorg. De gemeente kijkt vanuit een breder perspectief naar het water en betreft ook de ruimtelijke ordening en omgevingskwaliteit daarbij. Voor het hoogheemraadschap betekent dit dat wij hoofdzakelijk kijken naar de integrale waterhuishoudkundige functies² van de wateren. Voor een gemeente zijn de waterhuishoudkundige aspecten een randvoorwaarde en zijn de inpassing in de omgeving, beleving en het gebruik van het water veel meer van belang. Dat betekent dat het hoogheemraadschap en de gemeenten verschillende beelden hebben over het uit te voeren onderhoud van het stedelijk water. Daarom maken we nu vroegtijdig in het overnametraject afspraken over de uitgangspunten. Deze luiden:

- A. het hoogheemraadschap is als functionele overheid verantwoordelijk voor het beheer van het watersysteem met inbegrip van de aan- en afvoer van het water, het waterbergend vermogen en de waterkwaliteit;
- B. de gemeente is als algemene overheid verantwoordelijk voor de ruimtelijke inrichting en de ruimtelijke kwaliteit, recreatie en doorvaarbaarheid, natuur en milieu;
- C. om te komen tot een zo goed mogelijk beheer en onderhoud van het watersysteem tegen de maatschappelijk zo laag mogelijke kosten, is het noodzakelijk dat beide overheden samenwerken en hun taken en werkzaamheden op elkaar afstemmen;
- D. om te komen tot een situatie die duidelijk is voor de burger, is het noodzakelijk zo eenduidig mogelijke afspraken te maken en daarover eenduidig te communiceren.

3.3 Welk water komt voor overname in aanmerking

Water dat voor overname in aanmerking komt is dat water waarvan het logisch is dat een overheid hier het onderhoud doet. Maar waar ligt de logische grens? En waar ligt de grens tussen een

² waterkwantiteitsbeheer, waterkwaliteitsbeheer etc.

publieke taak (overheid) en een niet-publieke taak. Het hoogheemraadschap heeft in de loop van de jaren alleen het onderhoud van stedelijk oppervlaktewater binnen de bebouwde kom³ overgenomen waar dat water een publiek belang dient. Die grens wordt bepaald door daar waar meerdere eigenaren afhankelijk zijn van een andere eigenaar⁴. Deze grens is niet hard te trekken, maar in de praktijk blijkt dat deze grensbepaling niet tot discussies leidt.

3.4 Wat nemen we over

Onderhoud

We nemen het onderhoud van het secundaire en tertiaire stedelijk water van kant tot kant over. Het hoogheemraadschap onderhoudt namelijk het natte profiel vanaf de waterlijn⁵ en niet de (droge) oevers. Dat betekent dat we het gewoon onderhoud 'nat', gewoon onderhoud baggeren en het buitengewoon onderhoud zoals genoemd in de legger (zie bijlage 2) overnemen. Een van de eisen voor de overname is dat het betreffende water op diepte moet zijn. Dat wil zeggen dat er geen sprake is van achterstallig (bagger)onderhoud. Hiervoor zijn de legger en de maatgeving uit het WBP4 kaderstellend in combinatie met het gebruik en de wijze van onderhoud.

Vanuit onze functionele taakopvatting nemen wij een groot deel over van het onderhoud dat een gemeente doet. Over extra onderhoudstaken buiten de verplichtingen van de legger (bijvoorbeeld het verwijderen van drijfvuil) maken wij financiële afspraken als we dat voor de gemeente in onze onderhoudswerkgang kunnen meenemen. Dat doen we ook wanneer het om extra werkzaamheden ten behoeve van recreatie gaat. Zo hebben we met meerdere gemeenten afspraken gemaakt dat de gemeente de gewenste grotere diepte voor de recreatievaart realiseert en dat het hoogheemraadschap vervolgens deze grotere diepte onderhoudt. Wij streven er namelijk naar om het onderhoud zoveel mogelijk in één hand te hebben, want zo kunnen we het onderhoud tegen de laagste maatschappelijke kosten uitvoeren.

Kunstwerken

Peilregulerende- en waterkerende kunstwerken in stedelijke gebieden nemen we ook over in beheer, bediening en onderhoud. Ook nemen we kunstwerken over die een watercircularerende functie hebben.

Eigendom en zakelijk recht

Voor het onderhouden van de waterlopen is het niet nodig dat we de wateren zelf in eigendom hebben. Het hoogheemraadschap heeft hiervoor de keur als het handhaafinstrument. Wel geven wij er de voorkeur aan dat de door het hoogheemraadschap te onderhouden publieke wateren in eigendom zijn bij een publiekrechtelijke organisatie zoals een gemeente of provincie.

Bij de kunstwerken (opstallen) is het hebben van het eigendom wel wenselijk. Wanneer het verkrijgen van het eigendom niet mogelijk is, wordt een zakelijk recht gevestigd (opstalrecht). Als we het eigendom overnemen van de gemeente, doen we dat om niet. Verder wegen we af of de kosten van een juridische overdracht in verhouding staan tot het belang van eigendomsoverdracht.

³ De grens van het gebied wordt in een gezamenlijk overleg bepaald.

⁴ Publieke belangen vloeien voort uit externe effecten. Wanneer door een actie van één partij of door een transactie tussen twee (of meer) partijen een andere partij die niet bij de besluitvorming over de (trans)actie betrokken is daarvan gevolgen ondervindt, dan is er sprake van een extern effect (C.N. Teulings e.a., De calculus van het publieke belang, Den Haag, 2003).

⁵ De waterlijn die geldt op het niveau van het peil zoals dat in het peilbesluit is vastgelegd.

3.5 Wat nemen we niet over

Onderhoud

De gemeente blijft onderhoud voor het handhaven van de ruimtelijke kwaliteit doen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen regulier onderhoud (op basis van onderhoudsplannen van HHNK) en incidenteel onderhoud. Regulier onderhoud is het onderhoud dat voortvloeit uit de verplichtingen van de keur en legger. Het incidenteel onderhoud wordt uitgevoerd in verband met andere belangen en is daarom voor de gemeente. Het betreft bijvoorbeeld het opruimen van kadavers en drijfvuil buiten de reguliere onderhoudsrondes van HHNK om.

Wij nemen het onderhoud van beschoeiingen niet over. Die staan er namelijk voor om de oever te beschermen tegen inzakken en afkalven. We nemen ook geen wateren over waarbij sprake is van achterstallig onderhoud.

Kunstwerken

Niet peilregulerende kunstwerken, zoals duikers en bruggen, nemen we niet over. Deze zijn een onderdeel van de (uit)weg, fiets- of wandelpad. Steigers en andere werken in/boven het oppervlaktewater nemen we ook niet over.

3.6 Voorwaarden voor overname

Achterstallig onderhoud

Als de diepte van de watergang op het moment van overdracht niet op orde is, is er sprake van achterstallig onderhoud. We maken afspraken over het wegwerken van deze achterstand. De gemeente werkt deze zelf weg of het hoogheemraadschap doet het op kosten van de gemeente. Het wegwerken van achterstalligheid kost tijd. Daarom maken we vaak de afspraak dat we de wateren pas overnemen nadat de achterstalligheid is weggewerkt.

Ontvangstplicht

We maken met de gemeente afspraken over een ontvangstdepot voor bagger, maaisel en overig afval. Het hoogheemraadschap houdt namelijk in stedelijk gebied vast aan artikel 5.23 van de Waterwet om ongelijkheid tussen het landelijke en het stedelijk gebied te voorkomen. Dat artikel regelt de ontvangstplicht van materiaal dat bij regulier onderhoud vrijkomt. In het landelijk gebied wordt maaisel en bagger op het aanliggende perceel gedeponeerd of verspreid. Dat is in het stedelijk gebied niet mogelijk. De gemeente zorgt daarom dat er om niet een depotlocatie beschikbaar is en regelt ook de benodigde vergunningprocedures. Het hoogheemraadschap richt het depot in, exploiteert het en regelt het vervoer naar het depot. Indien het depot op meer dan tien kilometer rijafstand ligt, maken we met de gemeente afspraken over de verdeling van de meerkosten bij een grotere transportafstand en extra stort- en verwerkingskosten. Daarbij is het uitgangspunt dat de meerkosten voor transport verder dan tien kilometer en de extra stort- en verwerkingskosten voor rekening van de gemeente zijn.

In die gemeenten waar het hoogheemraadschap al een depot bezit, hoeft de gemeente geen depotlocatie beschikbaar stellen. Dan maken we met de gemeente wel afspraken over een vergoeding voor het gebruik van het depot van het hoogheemraadschap.

Bereikbaarheid

Een andere voorwaarde is dat het onderhoud mechanisch uit te voeren is. Dat betekent dat het water bereikbaar moet zijn voor onderhoudsmaterieel⁶ en dat het ook bereikbaar moet blijven. Zo

⁶ Varend of rijdend.

worden bijvoorbeeld afspraken gemaakt over tewaterlaatplaatsen voor onderhoudsmaterieel en over rijstroken voor rijdend onderhoud.

Nieuw stedelijk gebied

Over de inrichting van wateren in nieuw stedelijk gebied worden tijdens het watertoetstraject van de betreffende stedelijke ontwikkeling afspraken met de gemeente gemaakt. De wateren moeten zodanig worden ingericht dat deze door het hoogheemraadschap efficiënt kunnen worden onderhouden. De overdracht van die wateren vindt plaats na een inspectie op afmetingen en goede inrichting. Er is wel een verschil tussen overname nieuw stedelijk water binnen gemeenten waar het onderhoud wel of niet is overgenomen. Waar dat wel is overgenomen, wordt de overeenkomst als uitgangspunt gehanteerd. Waar dat niet zo is, nemen we het onderhoud over vooruitlopend op overname onderhoud bestaand stedelijk water. Dat regelen we met een bestuursbesluit van D&H, gevolgd door een overeenkomst met de gemeente.

3.7 Proces van overname

De overname van het onderhoud in het stedelijk gebied is een sluitstuk van een waterproces in de betreffende gemeente. Het begint met een waterplan en vervolgens start het overnametraject.

Waterplan

Als een gemeente te kennen heeft gegeven het onderhoud van het stedelijk water te willen overdragen, stellen wij voor eerst een waterplan te maken. In een waterplan doen we verkenningen om te komen tot afspraken over de verbetering van het stedelijke en landelijke watersysteem (sanering overstortlocaties, afkoppelen van hemelwater, verbeteringen in de waterketen, oplossen knelpunten in de waterhuishouding, KRW-opgave). Op grond van het landelijk Deltaprogramma komen daar ruimtelijke adaptatie en klimaatbestendigheid bij.

Het proces overname onderhoud stedelijk water bestaat uit de volgende stappen/onderdelen:

1. intentieverklaring;
2. inventarisatie;
3. afspraken op maat;
4. besluit tot overname (D&H en B&W);
5. communicatie;
6. vastleggen in de legger en beheerregister.

Intentieverklaring

Na het waterplan stellen we met de betreffende gemeente een intentieverklaring op. Hierin leggen gemeente en hoogheemraadschap vast dat zij de intentie hebben te komen tot een overdracht van de onderhoudstaken met betrekking tot stedelijke wateren. Ook worden in de intentieverklaring afspraken gemaakt over de aanpak van het overnametraject. In de intentieverklaringen leggen we de uitgangspunten zoals genoemd in paragraaf 3.2 vast.

Inventarisatie

Een hoofdonderdeel van het proces is de inventarisatie van de wateren die voor overname in aanmerking komen en de onderhoudstoestand daarvan. Op basis van het gestelde in de paragrafen 3.3 en 3.4 wordt een voorstel over overname van het stedelijk water gemaakt. Dat voorstel bevat de over te nemen wateren, de omvang van achterstallig onderhoud, de kunstwerken en afspraken

over kennisoverdracht⁷. Wanneer achterstallig onderhoud wordt geconstateerd, vergt het overleg meer tijd en zijn financiële afspraken nodig.

Afspraken op maat en besluit overname

Vervolgens worden de afspraken vastgelegd in een conceptovereenkomst met bijbehorende tekeningen die door D&H en B&W wordt goedgekeurd. Na goedkeuring wordt de overeenkomst getekend door de betreffende portefeuillehouders.

De overname wordt geëffectueerd op de datum die in de overeenkomst staat vermeld.

Communicatie

Tijdens het overnameproces is er externe communicatie met de aanliggende eigenaren en met eigenaren van stedelijk water over de gewijzigde onderhoudssituatie. Intern communiceren we met de beheerders die het onderhoud straks gaan doen of regelen.

Legger

De legger wordt gewijzigd, zodat het hoogheemraadschap voor de in onderhoud overgenomen wateren ook in de legger als onderhoudsplichtige is aangewezen. Dat is de formele afronding van het hele overnametraject. De onderhoudsafspraken worden opgenomen in het beheerregister.

⁷ Een onderdeel van de kennisoverdracht is de grondbehoefte. Met de ingedroogde bagger kunnen we namelijk de grondbehoefte invullen en dat is van belang voor de afzet van de ingedroogde bagger.

4 Financiën

In dit hoofdstuk zijn de tendensen van de financiële consequenties van de overname onderhoud stedelijk water becijferd. Deze bestaan uit de toename van de kosten van maaien en baggeren aangevuld met de kosten van de inrichting, exploitatie en vervoer (binnen 10 km) van en naar de baggerdepots.

Vergroting areaal

Het totale oppervlakte stedelijk water van alle gemeenten in ons beheersgebied bedraagt afgerond 2300 ha (zie bijlage 3). Van deze oppervlakte onderhouden wij circa 800 ha primair water. Er is circa 1400 ha aan secundair en tertiair water. Dit oppervlak is gecorrigeerd met het oppervlakte van de Zaan (100 ha) dat vanwege nautische redenen in onderhoud bij de gemeente Zaanstad blijft. De 1400 ha is een (rekenkundig) maximum over te nemen oppervlakte. In de praktijk wordt minder overgenomen.

Het onderhoud van tien gemeenten is al door het hoogheemraadschap overgenomen en met één gemeente is de overdrachtsdatum 1 januari 2015. Dat is bij elkaar circa 590 ha. De komende jaren staat de overname in 21 gemeenten op het programma. Met drie gemeenten voeren we overnamegesprekken (270 ha) en met drie gemeenten zijn intentieovereenkomsten gesloten (50 ha). Als we met een tempo van twee á drie gemeenten per jaar het onderhoud overnemen (totaal circa 500 ha), nemen we het onderhoud van de laatste gemeente over in 2023. In bijlage 7 is deze stand van zaken van de overname stedelijk water grafisch weergegeven.

Onderhoudskosten

De onderhoudskosten die we in 2014 in het stedelijk gebied maken bedragen per jaar € 6,2 miljoen (zie bijlage 6). Dat bedrag is opgebouwd uit de kosten voor het primaire stelsel van € 4,6 miljoen en een stijging van de kosten met € 1,6 miljoen door het overgenomen secundair en tertiair water van tien gemeenten.

In 2003 is de toename van de jaarlijkse onderhoudskosten geraamd op totaal € 8,6 miljoen, bestaande uit € 1,2 miljoen voor maaien en € 7,4 miljoen voor baggeren. Deze raming is gebaseerd op een 'erg' ruwe berekening.

In bijlage 4, 5 en 6 is een raming van de toename van de jaarlijkse onderhoudskosten gemaakt. Deze is gebaseerd op de areaaltoename zoals genoemd in bijlage 3.

4.1 Toename maaikosten

In de tabel in bijlage 4 is de toename van de maaikosten weergegeven. Het onderhoud van tien gemeenten is reeds overgenomen en dat betekent dat de jaarlijkse onderhoudsbegroting van het maaiwerk al met € 247.000 is toegenomen tot € 627.000. De maaikosten nemen de komende vier jaar toe met totaal € 150.000 door de overnames van het onderhoud met de gemeenten waarmee een overeenkomst is gesloten, waarmee we in gesprek zijn en een intentieovereenkomst hebben getekend. Als het onderhoud van het stedelijk water van alle gemeenten is overgenomen komt daar nog € 331.000 bij. De totale toename van de kosten van het maaiwerk in stedelijk gebied wordt geraamd op afgerond € 730.000. Dat betekent dat we na overname circa € 1,1 miljoen aan maaikosten in het stedelijk gebied hebben.

4.2 Toename baggerkosten

In de tabel in bijlage 5 is de toename van de (jaarlijkse) baggerkosten door het overnemen van het onderhoud weergegeven. Door de overname van de tien gemeenten zijn de baggerkosten met € 1,3 miljoen toegenomen tot € 5,6 miljoen. De baggerkosten nemen binnenkort toe met € 2,0 miljoen door de overnames van het onderhoud van de gemeenten waarmee een overeenkomst is gesloten, waarmee we in gesprek zijn en een intentieovereenkomst hebben getekend. Door de overname van het onderhoud van de 'resterende' vijftien gemeenten stijgen de baggerkosten naar verwachting met € 2,7 miljoen tot een bedrag van € 6,0 miljoen. Dat betekent dat we na overname circa € 10,3 miljoen aan baggerkosten in het stedelijk gebied hebben.

4.3 Toename totale onderhoudskosten

In de tabel in bijlage 6 is de toename van de totale onderhoudskosten weergegeven. Op dit moment bedragen de onderhoudskosten van water in het stedelijk gebied € 6,2 miljoen per jaar. Over vier jaar zijn de onderhoudskosten met € 2,2 miljoen gestegen. Na alle overnames bedragen de onderhoudskosten € 11,3 miljoen.

In 2003 is de toename van de jaarlijkse onderhoudskosten geraamd op totaal € 8,6 miljoen. Uit de ramingen van deze beleidsnotitie blijkt dat de toename van de onderhoudskosten € 6,7 miljoen bedraagt en daarmee binnen de ramingen van 2003 blijven. Dat betekent dat in het vastgestelde meerjarenplan de ramingen voor de komende vier jaar voor maaien en baggeren naar beneden bijgesteld konden worden.

In het meerjarenplan 2015-2018 is het beschikbare budget voor overnames onderhoud stedelijk water vanaf 2016 verlaagd met € 375.000 tot € 750.000 per jaar. Dit budget heeft betrekking op de proceskosten om het onderhoud stedelijk water over te kunnen nemen. Met dit budget duurt het overnametraject tot circa 2023.

4.4 Beschouwing toename kosten en wijze van onderhoud

Het stedelijk water wordt onderhouden op diepte waarvoor de legger en de maatvoering uit het WBP4 kaderstellend zijn in combinatie met het gebruik en de wijze van onderhoud. Het is echter de vraag of het stedelijk watersysteem op deze manier ingericht moet zijn. Het deel primair water van het stedelijk water levert met zijn afmetingen het hoofdaandeel van het effect 'voldoende water'. Het secundaire en tertiaire deel van het stedelijk water levert met de bergende functie een bijdrage aan dat effect. Voor die bergende functie volstaat een geringere diepte. Hoe gering die diepte kan zijn, is mede afhankelijk van de waterkwaliteitseisen en de eisen die de leefomgeving aan het water stelt.

Als we met een minder diep secundair en tertiair deel van het stedelijk water hetzelfde effect bereiken, dan is de beleidsmatige aanbeveling om een onderzoek te doen naar:

- Kan dit deel van het stedelijk water minder diep worden uitgevoerd en zo ja hoeveel minder?
- Met welk onderhoudssysteem kunnen we dat minder diepe deel onderhouden en levert dat een kostenvoordeel op?

5 Bijlagen

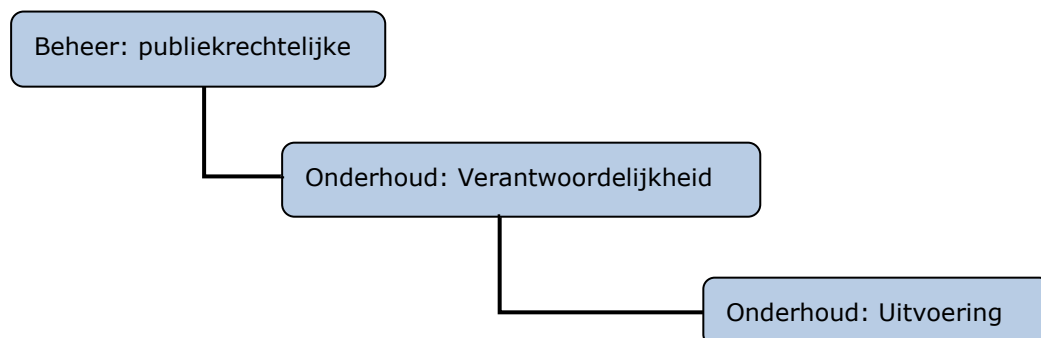
5.1 Bijlage 1 Beheer, onderhoud en feitelijk onderhoud

De gemeente en het hoogheemraadschap hebben verschillende beelden bij en geven verschillend betekenis aan de term 'beheer en onderhoud'. De gemeente verstaat onder de term 'beheer': Het inzicht hebben in en instandhouding van haar te onderhouden eigendommen/kapitaalgoederen en onder de term 'onderhoud': Het op een afgesproken kwaliteitsniveau houden van haar eigendommen/kapitaalgoederen. Het hoogheemraadschap splitst de term ook in tweeën, het 'beheer', dat toezicht, controle en vergunningverlening en handhaving inhoudt en het 'onderhoud' dat veel meer het onderhouden van de situatie of het werk inhoudt.

De juridische betekenis van het woord beheer is gestoeld op de Waterschapswet 1991, waarin wordt geregeld dat het waterschap het publiekrechtelijk beheer over het totale watersysteem krijgt. Het gaat hierbij om de zorg en verantwoordelijkheid over het watersysteem. Doel van dat beheer is dat het hoogheemraadschap verantwoordelijk is voor het in een bruikbare staat behouden van het watersysteem. Het hoogheemraadschap onderscheidt ook nog een technisch beheer. Dat is het regelen van het (peil van het) watersysteem met behulp van peilregulerende (kunst)werken.

Het onderhoud kent twee lagen: een verantwoordelijkheidslaag en een uitvoerende laag. Bij het overnemen van het onderhoud gaat het om het overnemen van de verantwoordelijkheid. Het feitelijk onderhoud, de uitvoering van het onderhoud, kan het hoogheemraadschap zelf gaan doen maar het hoogheemraadschap kan dat ook uitbesteden.

In onderstaande figuur 1 is dit verduidelijkt.

Figuur 1 : Drietrapp beheer en onderhoud

5.2 Bijlage 2 Onderhoudsbepalingen Keur

Het hoogheemraadschap onderhoudt het watersysteem op een wijze en met een frequentie die is gericht op het veiligstellen van de maatgevende wateraan- en -afvoer en de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem. Daartoe vindt ten minste jaarlijks een onderhoudsronde plaats. Indien extra onderhoud met het oog op deze doelen nodig is, dan voert het hoogheemraadschap extra onderhoud uit. Extra onderhoud, bijvoorbeeld uit het oogpunt van recreatie of leefbaarheid, valt buiten de keurverplichtingen. Dat betekent dat het verwijderen van zwerfvuil en kadavers uit het oppervlaktewater buiten de taken van het hoogheemraadschap valt.

Artikel 3.8 Keur HHNK 2009 Gewoon onderhoud

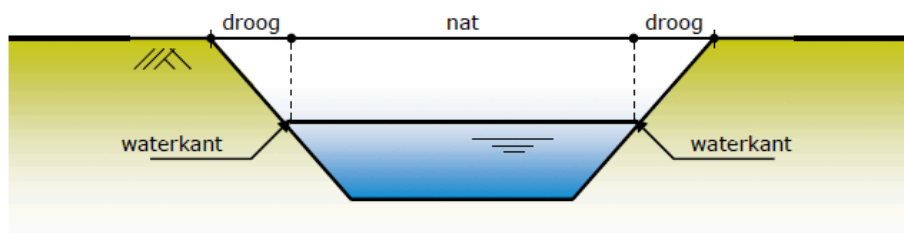
De onderhoudsplichtigen van oppervlaktewaterlichamen zijn verplicht tot het daaruit verwijderen van begroeiingen en afval, tot het in stand houden van die oppervlaktewaterlichamen en tot het onderhouden van begroeiingen, dienstig aan de waterhuishoudkundige functies die aan die oppervlaktewaterlichamen zijn toegekend.

Artikel 3.9 Keur HHNK 2009 Buitengewoon onderhoud

De onderhoudsplichtigen van oppervlaktewaterlichamen zijn verplicht tot instandhouding daarvan overeenkomstig het in de legger bepaalde omtrent inrichting, vorm, afmeting en constructie.

Legger Wateren

Hieronder een weergave van de verschillende onderhoudsverplichtingen in de Legger Wateren.

buitengewoon onderhoud		Instandhouding van wateren overeenkomstig het in de legger bepaalde omtrent richting, vorm, afmeting en constructie.
Gewoon onderhoud	onderhoud nat	Het schonen en maaien van het natte profiel van het oppervlaktewaterlichaam tot de waterkant, door het verwijderen van begroeiingen en materialen uit de wateren.
	onderhoud droog	Het schonen en maaien van de droge oevers en het in stand houden van de taluds alsmede de daartoe behorende oeververdedigingswerken, voor zover dat nodig is om te voorkomen dat door inzakking of uitspoeling de afvoer, aanvoer of berging van water wordt gehinderd of aangelegde onderhoudsstroken of afrasteringen door inzakking worden bedreigd. Voor onderhoud aan het talud, kan het nodig zijn het ingezakte talud uit het water op te trekken. Verwijderen van begroeiing en overhangende takken.
	baggeren	Het verwijderen van baggerafzetting, indien het de aan- en afvoer van water, de waterberging, de waterkwaliteit of de gebruiksfunctie van water hindert of kan hinderen.

5.3 Bijlage 3 Toename areaal

Tabel toename areaal onderhoud stedelijk water

	ha	%	
		van totaal	van overname
Totaal oppervlaktewater in stedelijk gebied	2.286	100%	
Oppervlakte primair water	781	34%	
Oppervlakte Zaan, die niet wordt overgenomen	100	4%	
Over te nemen oppervlaktewater	1.405	61%	100%
Reeds overgenomen onderhoud 10 gemeenten	538	24%	38%
Nog over te nemen onderhoud	867	38%	62%

	ha	%	
		van totaal	van overname
Reeds overgenomen onderhoud 10 gemeenten	538	24%	38%
Met 1 gemeente per 1 januari 2015	49	2%	3%
Met 3 gemeenten in gesprek	273	12%	19%
Met 3 gemeenten intentieverklaring	48	2%	3%
Nog over te nemen bij 15 gemeenten	497	22%	35%
Totaal over te nemen	1.405	61%	100%

5.4 Bijlage 4 Toename maaikosten

Tabel toename maaikosten door overname onderhoud stedelijk water

Onderhoud stedelijk gebied	ha	kosten/jr
Primair water	781	€ 380.000
Reeds overgenomen	538	€ 247.000
Kosten in 2014	1.319	€ 627.000
Nog over te nemen	867	€ 481.000
Totaal na overname	2.186	€ 1.108.000

	ha	kosten/jr
Reeds overgenomen	538	€ 247.000
Met 1 per 1 januari 2015	49	€ 27.000
Met 3 gemeenten in gesprek	273	€ 76.000
Met 3 gemeenten intentieverklaring	48	€ 47.000
Nog over te nemen bij 15 gemeenten	497	€ 331.000
Totaal over te nemen	1.405	€ 728.000

Uitgangspunten	
Kosten maaibeurt	€ 0,50 / m ¹
Maaifrequentie	2 maal per jaar

5.5 Bijlage 5 Toename baggerkosten

Tabel toename baggerkosten door overname onderhoud stedelijk water

Onderhoud stedelijk gebied	ha	kosten/jr	
Primair water	781	€	4.218.000
Reeds overgenomen	538	€	1.332.000
Kosten in 2014	1.319	€	5.550.000
Nog over te nemen	867	€	4.682.000
Totaal na overname	2.186	€	10.232.000

	ha	kosten/jr	
Reeds overgenomen	538	€	1.332.000
Met 1 per 1 januari 2015	49	€	264.600
Met 3 gemeenten in gesprek	273	€	1.474.200
Met 3 gemeenten intentieverklaring	48	€	259.200
Nog over te nemen bij 15 gemeenten	497	€	2.684.000
Totaal over te nemen	1.405	€	6.014.000

Uitgangspunten	
Kosten baggeren	€ 27 / m ³
Baggeraanwas	2 cm per jaar

5.6 Bijlage 6 Toename totaal kosten onderhoud

Tabel toename totaal kosten onderhoud stedelijk water

Onderhoud stedelijk gebied	ha	Jaarlijkse onderhoudskosten		
		maaien	baggeren	totaal
Primair water	781	€ 380.000	€ 4.218.000	€ 4.598.000
Reeds overgenomen	538	€ 247.000	€ 1.332.000	€ 1.579.000
Kosten in 2014	1.319	€ 627.000	€ 5.550.000	€ 6.177.000
Nog over te nemen	867	€ 481.000	€ 4.682.000	€ 5.163.000
Totaal na overname	2.186	€ 1.108.000	€ 10.232.000	€ 11.340.000

Over te nemen water	ha	maaien	baggeren	totaal
Reeds overgenomen	538	€ 247.000	€ 1.332.000	€ 1.579.000
Met 1 gemeente per 1 januari 2015	49	€ 27.000	€ 264.600	€ 291.600
Met 3 gemeenten in gesprek	273	€ 76.000	€ 1.474.200	€ 1.550.200
Met 3 gemeenten intentieverklaring	48	€ 47.000	€ 259.200	€ 306.200
Resterende 15 gemeenten	497	€ 331.000	€ 2.684.000	€ 3.015.000
Totaal over te nemen	1.405	€ 728.000	€ 6.014.000	€ 6.742.000

Onderhoud stedelijk gebied	ha	Toename jaarlijkse onderhoudskosten		
		maaien	baggeren	totaal
Raming 2003	1.405	€ 1.200.000	€ 7.400.000	€ 8.600.000
Raming 2014	1.405	€ 728.000	€ 6.014.000	€ 6.742.000

5.7 Bijlage 7 Stand van zaken 'Overname stedelijk water'

Stand van zaken "Overname stedelijk water"

